

Huvudman

Håbo kommun
kommun@habo.se

Ärendet

Riktad tillsyn av förskoleklass och grundskola vid Västerängsskolan i Håbo kommun

---

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Håbo kommun att senast den **15 september 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande elevers rätt till särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Håbo kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Håbo kommun ska vidta följande åtgärder

Elevers rätt till särskilt stöd

1. Se till att rektor efter varje anmälan om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd skyndsamt startar en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska redovisa till Skolinspektionen hur många sådana utredningar som har påbörjats mellan den 21 april 2023 och den 15 september 2023 samt vad de har resulterat i (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2022:632022:6365) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har under läsåret 2022/23 inlett en tillsyn av Västerängsskolan i Håbo kommun. I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Västerängsskolan följer gällande bestämmelser om extra anpassningar, särskilt stöd, trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer den 26, 27 och 29 september 2022. Skolinspektionen har även inhämtat skriftligt underlag från huvudmannen om verksamheten och hur den bedrivs. Som en del av tillsynen har även annan dokumentation granskats. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Elevers rätt till särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare från alla stadier uppger i intervju att de uppmärksammat elever i behov av stöd som de upprepat under flera läsår flaggat om till elevhälsoteamet (EHT) utan att elevernas stödbehov mötts. Gången på skolan är att lärare lyfter sådana elevärenden på elevhälsomöte (EHM) med arbetslaget där representant från EHT ingår. Representant för EHT tar därefter ärendet muntligt vidare till forumet för EHT. I de fall en elev utreds för behov av särskilt stöd, är det inom EHT:s forum som detta beslutas. Lärare från alla stadier uttrycker dock att de inte riktigt vet om EHT

tar emot sådana elevärenden som en anmälan om att eleven kan vara i behov av särskilt stöd, eller om EHT behandlar ärendet utifrån andra perspektiv. Någon särskild blankett eller liknande där frågeställningen till EHT anges används inte. Lärare uttrycker även att de inte riktigt vet vem ansvaret ligger på efter att ärendet lyfts till EHT. Även EHT uppger att det finns en otydlighet och brist på rutiner för hur lärare anmäler, och hur EHT tar emot elevärendena. Lärare från alla stadier säger även att återkopplingen av om EHT behandlat ärendet samt vad de i förekommande fall kommit fram till brister. EHT uttrycker förståelse för detta och menar att de behöver ta fram nya rutiner för processen. Lärare uppger att de vid återkoppling från EHT oftast får tillbaka att det ligger på läraren att individanpassa. Lärare uppger att processen är ”konstig” och att ”ärendet snurrar runt”. Samt att följden är att samma elevärenden tas upp gång på gång med konstateranden om att det inte fungerar, men utan beslut om hur stödbehov ska mötas.

Rektorn berättar att det tidigare funnits brister i organisationen vad gäller specialpedagogiska resurser, men att det detta läsår förstärkts på skolan. Vidare att de på grund av mängden stödärenden föregående läsår var tvungna att göra förenklade utredningar för elever, som inte var tillräckliga för att besluta om särskilt stöd. Däremot kunde en sådan utredning visa att behov fanns av en bredare stödutredning. Nytt för terminen är exempelvis att skolan anställt en speciallärare riktat särskilt mot högstadiet. EHT uppger dock att de hittills under läsåret inte hunnit gå igenom behovet hos alla årskurser utan att de exempelvis på högstadiet fått prioritera årskurs 9.

Lärare berättar att de under aktuellt läsår redan vid läsårsstart anmält stödbehov för ett flertal elever, men att EHT ännu inte hunnit behandla de elevärendena. EHT bekräftar att elever står på kö att tas upp hos dem och att de står på en lista. Vid intervju med EHT framgår även att EHT har kännedom om att det finns elever som haft F i ett eller flera ämnen flera terminer i rad men som saknar exempelvis dokumentation om stödbehov eller särskilt stöd. Detta bekräfas av Skolinspektionens dokumentstudier. Även lärare berättar att det för utredningar om särskilt stöd kan vara lång väntetid, upp till flera månader. Enligt EHT och rektorn har det emellertid, för vissa av de elever som haft F flera terminer i rad och som saknar åtgärdsprogram, satts in stöd som extra anpassningar. Enligt rektorn kan stödet komma att bli permanent vilket då kommer föregås av beslut om åtgärdsprogram.

Enligt rektorn har det centralt i kommunen beslutats om nya rutiner för stödprocessen vilket innefattar bland annat hur personal ska anmäla stödbehov, beslut om utredning, stöd för själva utredningen, samt beslut om särskilt stöd. Enligt rektorn har de nya rutinerna dock inte implementerats på skolan ännu.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt

framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 5 § skollagen.)

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 7 § skollagen.)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §, i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller i form av anpassad studiegång enligt 12 §. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen.)

För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas (3 kap. 10 § skollagen).

Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Det framgår även att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd de behöver samt att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör. (Lgr22, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar).

Av förarbeten till skollagen framgår följande. Det är viktigt att skolan inte väntar för länge med att utreda en elevs eventuella behov av särskilt stöd. Utredningen ska göras i samråd med den berörda eleven och med beaktande av bestämmelsen om särskild hänsyn till barnets bästa. Om denna utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd för att kunna nå målen ska sådant stöd ges. Det är elevens behov av stöd som ska vara vägledande för besluten. För rektorn är därför varje beslut om en stödåtgärd något som måste föregås av noggranna pedagogiska överväganden, samtidigt som det också finns ekonomiska realiteter att beakta. Av den anledningen föreslår regeringen relativt detaljerade bestämmelser för den process som ska leda fram till beslut om särskilda stödåtgärder eller till ett beslut om att stöd inte ska sättas in. Processen kan beskrivas i fem steg: att uppmärksamma, utreda, dokumentera, åtgärda samt följa upp och utvärdera. I vissa fall kan en utredning göras snabbt och enkelt, medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning. Någon tidsgräns för hur lång tid utredningen får ta kan därför inte anges. Huvudprincipen måste dock vara att det ska ske skyndsamt, så att eleven får det stöd hon eller han behöver så fort som möjligt. (Prop. 2009/10:165 s. 287-291.)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det utgör en brist att rektor inte tillser att skyndsamt starta utredningar av elevers behov av särskilt stöd.

Det framgår av underlaget att när lärare uppmärksammat att elever riskerar att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, är rutinen oklar i den del av processen som rör att information om detta ges och tas emot som en anmälan om att eleven kan vara i behov av särskilt stöd, och i den del att skolan tar ställning till om elevens behov av särskilt stöd ska utredas. Av utredningen framkommer även att sådana elevärenden står på kö att behandlas av EHT. Det framkommer vidare i intervjuer och Skolinspektionens dokumenstudier att det finns elever som haft F i ett eller flera ämnen flera terminer i rad men som inte utretts för behov av särskilt stöd. Detta innebär enligt Skolinspektionen att skolan inte säkerställt att underlag finns att fatta beslut om åtgärdsprogram för alla elever i behov av särskilt stöd.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Håbo kommuns verksamhet vid Västerängsskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller elevers rätt till särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Håbo kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever och lärare framkommer att det finns problem med tryggheten på skolan, särskilt vad gäller de lägre årskurserna förskoleklass till årskurs 3, och att det finns problem med studiero. Problemen med studiero uppges av lärare främst ha koppling till enskilda elever, men även till att lokalerna begränsar möjligheterna att anpassa undervisningen. Lärare upplever vidare att arbetet med attityder och värdegrund på skolan är lärarberoende, och efterfrågar mer styrning från skolans trygghetsgrupp och skolledning kring detta.

Av intervjuer med elever och lärare framgår emellertid att ordningsregler tagits fram i medverkan med eleverna och att lärare uppmärksammar ordningsstörningar och använder sig av en konsekvenstrappa som tagits fram tillsammans med eleverna. Vid allvarigare eller upprepade ordningsstörningar involveras skolledningen och utreds bland annat i kontakt med vårdnadshavare. Enligt rektor arbetar skolan med värdegrundsarbete vid terminsstart och trygghetsvecka i februari. Andra insatser är bland annat vuxenledda rastaktiviteter, morgonvårdar, förstärkt rastvärdsschema och riktat vuxenstöd till vissa elever, att kommunens skoljurist arbetat med personalen kring kränkande behandling, samt att kränkande behandling varit tema för arbetslagsträff.

Det är enligt personal och elever relativt vanligt förekommande att kränkningar sker vid skolan. Den personal som tar emot informationen gör en anmälan om kränkande behandling i skolans digitala verktyg som går till rektorn och huvudmannen. Händelserna utreds och vid behov följs de upp. Skolan har en plan mot kränkande behandling som revideras varje år. Planen bygger bland annat på vad som framkommit genom enkäter med eleverna.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen.)

Det ska finnas ordningsregler för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska även utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler. (5 kap. 5 § skollagen.)

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. (6 kap. 8 § skollagen.)

En personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. (6 kap. 10 § skollagen.)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Håbo kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller trygghet, studiero och arbetet mot kränkande behandling. Ärendet ska därför avslutas i dessa delar.

Beslutet har fattats av utredaren Johanna Olsson.

Utredaren Pia Karlsson har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Ellen Delby Susic och utredaren Marie Bäcklinder Setterlund deltagit.